

Дзвоник

№101

Журнал для українських дітей Румунії
Місячник Союзу Українців Румунії. 8 рік видання, серпень, 2015 рік

24 серпня - День незалежності України

Dzbonuk (Clopotel)

№ 101, 2015 р.

Журнал для українських дітей
Румунії.

Заснований у 2007 році.

Над *Dzbonukem* працювали:

Головний редактор: Микола Корсюк

Редактор: Людмила Дорош

Редколегія: Іван Ковач, Михайло
Михайлюк, Михайло Трайста, Марія
Чубіка.

Адреса редакції:

м. Бухарест, вул. Раду Попеску, 15,
с.1

тел.: 021-222-07-29; 021-222-07-37;
телефони/факси: 021-222-07-37

Друкарня:

«S.C. SMART ORGANIZATION
S.R.L.»

Adresa redacției:

str. Radu Popescu 15, sect. 1

București, România.

Наша електронна адреса:

redactia.clopotel@gmail.com

Dzbonuk пропонує:

- * казки
- * оповідання
- * вірші
- * загадки
- * дитячу енциклопедію
- * сторінку народознавства
- * пісеньки
- * сторінки-розмальовки
- * рухливі ігри

*Увага! За достовірність надрукованих
матеріалів відповідають їх автори!*

Петро ОСАДЧУК

УКРАЇНА МОЯ...

Україна моя починається
Там, де туга моя кінчається,
Край дороги, як пісня чайна,
Починається Україна.
Україна моя починається
Там, де палуба грізно хитається –
Там, де в клекотах Чорного моря
Б'є панцерник у царство горя.
Україна моя починається
Там, де ранок Жовтневий займається –
Там, де впали острожні стіни,
Починається Україна.
Україна моя починається
Там, де панство навіки кінчається,
Де смереки у вільних Карпатах,
Як ракети, стоять на чатах.
Україна моя починається
Там, де доля моя усміхається,
І, як небо, як даль солов'їна, –
Не кінчається Україна.

Петро ПЕРЕБИЙНІС

РІДНА МОВА

Рідна мова, зелена діброво!
Чую пісню твою молоду.
Золотими зірницями слова
ти цвітеш у братерському саду.
Все бувало: несито і ласо
двоголовий хижак позирав.
Кров'ю, мово, навик запеклася
ти на гнівних устах Кобзаря.
Рідна мово, росту я крізь тебе,
крізь родовища дум і краси.
Я курганом стою серед степу
десь на грані сльози і роси.
Я прошитий травою густою,
я промитий Дніпром до кісток.
Рідна мово, без тебе ніхто я,
мов підрізаний вітром листок.
Рідна мово, я слова не зраджу,
вірю в силу і правду твою.
Ти - надія моя і розрада,
кумачеве крило у бою.
Я повітря вдихаю з тобою,
усміхаюся днем голубим.
Я земною твоєю любов'ю
мудрі всесвіти мов полюбив.
Над усякі погорди, негоди
ти віщуєш весну і тепло,
Ти безсмертна, як совість народу,
як братерства лунке джерело.
Чую пісню твою колискову
і на свято до тебе іду.
Квітни, мово, зірницями слова!
Я – листок у твоєму саду.

Михайло ПРИШВІН

Моя батьківщина

(Зі спогадів дитинства)

Моя мати вставала рано, до сонця. Я одного разу встав теж до сонця, щоб на зорі розставити пастки на перепілок. Мати почастивала мене чаєм з молоком. Молоко це кип'ятили в глиняному горщику і зверху завжди покривалося рум'яної пінкою, а під цією пінкою воно було надзвичайно смачне, і чай від нього робився прекрасним.

Це частування вирішило моє життя у кращий бік: я почав вставати до сонця, щоб напитися з мамою смачного чаю. Мало-помалу я до цього ранкового вставання так звик, що вже не міг про-

спати схід сонця.

Потім і в місті я вставав рано, і тепер пишу завжди рано, коли весь тваринний і рослинний світ пробуджується і теж починає по-своєму працювати.

І часто-часто я думаю: що, якби ми так для роботи своєї піднімалися з сонцем! Скільки б тоді у людей прибуло здоров'я, радості, життя і щастя!

Після чаю я йшов на полювання за перепілками, скворцями, солов'ями, кониками, горлинками, метеликами. Рушниці тоді у мене ще не було, та й тепер рушницю в моїй полюванні необов'язково.

Моя полювання була й тоді й тепер – у знахідках. Потрібно було знайти в природі таке, чого я ще не бачив, і може бути, і ніхто ще в житті з цим не зустрічався...

Господарство моє було велике, стежки незліченні.

Мої молоді друзі! Ми господарі нашої природи, і вона для нас комора сонця з великими скарбами життя. Мало того, щоб ці скарби охороняти – їх треба відкривати і показувати.

Для риби потрібна чиста вода – будемо охороняти наші водойми.

У лісах, степах, горах різні цінні тварини – будемо охороняти наші ліси, степи, гори.

Рибі – вода, пташці – повітря, звірові – ліс, степ, гори.

А людині потрібна батьківщина. І охороняти природу – значить охороняти батьківщину.

Людмила ДОРОШ

Незабутній день

«Перший день у школі запам'ятовується назавжди!» – так казали Сергійку всі: і дідусь, і бабуся, і мама з татом, і дядько Петро, їхній сусід, і старший брат, одним словом, геть усі. Тож хлоп'ятко з нетерпінням чекало цього особливого дня.

– Мамо, я піду сам до школи, я дорослий вже! – рішуче відмовляв він свою маму вести його до школи. – І Олексій ходив сам до школи, ви ж його не водили, і я зможу!

Мама старалася умовити його, переконати, але хіба можна переконати впертого Сергійка, якщо тому щось улізло в голову? Аж ніяк!

А сам Сергійко подумки радів і пишався: ось вже скоро той день, коли і він буде дорослим і незалежним, як його старший брат Олексій, якого він дуже любив і яким пишався й вихвалювався перед усіма. Він старший за Сергійка аж на 12 років і вчиться вже в університеті, тож повчитися від нього Сергійку було аж багато чому!

Ось і зараз: мама хоче випрасувати йому сорочку для першого дзвоника, а Сергійко:

– Я сам! Олексій теж прасує собі все сам!

Мама каже хлопчику, які штанці одягнути, а Сергійко:

– Я сам виберу й одягнуся, я вже дорослий!

Увечері напередодні того урочистого дня мама нагадала Сергійку:

– Не забудь приготувати заздалегідь одяг і взуття, і квіти не забудь взяти для вчительки. Зріж найкращі і найсвіжіші троянди із клумби.

– Так, мамо, так, я знаю, не переживайте, – тільки відмахнувся Сергійко і про-

довжував малювати у подарованому Олексієм блокноті.

Вранці того урочистого дня батьки, як завжди, пішли рано на роботу, Олексія теж вдома не було. Прокинувся Сергійко від гучного дзенькоту будильника, який завела дня нього мама.

«А-а-ах, ще посплю п'ять хвилин», – пробурмотів, потягуючись, сонний хлопчик і далі солодко засопів. А коли знову розлющив очі – вже була майже дев'ята година, а о дев'ятій починається урочисте відкриття навчального року!

Схопився він з ліжка, мов ужалений. Хапнув сорочку, включив праску, а, щоб не гаяти часу, ще й у ванну побіг умиватися. Поки він бігав туди-сюди, праска прилипла до сорочки! «Ой, лишенько, що ж робити?» – запанікував Сергійко, а сам швиденько роздумував, як урятувати одяг. Швидко хлюпнув склянку води на праску, щоб сорочка швидше відлипла. А з праски полетіли іскри, щось затріскотіло, із подовжувача теж, і світло у праці згасло. З горем відірвав він прилипшу сорочку, але пожовкла пляма на ньому лишилася.

– Може, ніхто і не помітить! – вирішив поспіхом Сергійко і побіг чистити взуття, але ні щітки, ні крему для взуття він не знайшов, а черевики були запилені й брудні, куди ж із такими черевиками йти на свято? Забіг Юрко у вану, схопив вологу ганчірку, якою мама мила підлогу:

– Згодиться! – задоволено вирішив він, побачивши блискучі чорні черевики. – А що мокрі, то не біда – по дорозі висохнуть.

Ось він, одягнений і взутий, вибігає через ворота.

«Нарви свіжих квітів!» – пригадав мамин наказ.

– Ой, лишенько! – повернувся він назад, забіг за хату, де була клумба, та хіба

через такий поспіх він бачив, де свіжі, а де вже зрілі-перезрілі квіти? Наламав голіруч так-сяк декілька троянд і побіг хутко до школи.

Прибіг саме вчасно. Директор школи тільки-но починав урочисту промову.

– Ти з якого класу? – запитала його якась тітонька.

– З першого! – ледь зміг промовити захеканий Сергійко.

– То біжи швиденько до своїх, – підштовхнула вона його в бік, показуючи на гурт дітей, які стовпилися біля гарної молодой вчительки.

Підбіг він до них і тицьнув учительці букет:

– Це вам, пані вчителько! – і мало не провалився крізь землю. В його рукавах стирчав скоріше віник, ніж букет: пелюстки троянд від швидкого бігу пообпадали, і замість квітів у його руках стирчало якесь коструbate бадилля.

Всі діти засміялися, і Сергійку стало дуже соромно.

– Дякую! – посміхнулася вчителька і лагідно поплескала його по плечу.

Оговтавшись, Сергійко огледівся: всі діти були святково одягнені, чисті й охайні. А в нього: сорочка розхристана, на грудях – жовта пляма від праски, черевики – з білими розводами, тьмяні і брудні. А сам він – закудланий і розпашілий. А після промови директора до них підійшов фотограф, щоб зробити світлину на пам'ять!

«Та куди вже ця світлина, я точно пам'ятатиму цей день назавжди і без неї! – думав засмучений Сергійко. – Недарма казали всі, що перший день у школі – пам'ять назавжди!» – підбив він підсумки, тяжко зітхаючи.

Але після цього дня Сергійко навчився бути розсудливим і поміркованим. Тепер він завжди ходив до школи чистий і охайний, і портфель готував звечора заздалегідь.

– Геть як Олексій! – хвалила його горда мати.

– Еге ж, як Олексій! – відповідав Сергійко, а в його пам'яті знову зринав той «незабутній» день першого дзвоника.

Людмила МІХАЛЕЙКО

СОНЦЯ ЗАЙЧАТКА

Сонце встало рано-рано,
Небо освітило гарно,
Позіхнуло, потягнулось
І збадьорене проснулось.

Краплями роси вмивалось,
В білу хмарку витиралось.
Вітром промені чесало,
Вміло коси виплітало.

В ставок-зеркало зирнуло,
Посміхнулося й сяйнуло.
Всі тумани розігнало,
Радо землю привітало.

Й так милується, радіє,
Що навкруг все веселіє.
Лиш зайчат не вистачає,
Виглядає, скрізь шукає.

Заглядає у віконце
Всміхнене, привітне сонце...
Іще сплять сонця зайчатка –
Малі хлопчики й дівчатка?

Сонце їх полоскотало,
В носик, щічки цілувало.
Поки всі не пробудились:
«Що ж зайчатонькам наснилось?»

Марія ЧУБІКА

Малі герої

Молода сім'я Соколюків жила в невеликому містечку недалеко високих гір, які, здавалось, підпирали своїми вершинами небо. Коли безхмарно, воно здається пофарбоване синьою, а коли вкрите темними сердитими хмарами, з нього розгнівано падають на землю, немов з великого цебра, великі краплі дощу.

Сім'я Соколюків невелика: тато, мама, десятирічний синок Ігор та шестирічна Марічка. Батько, хоч і молодий, немов юнак, а вже відомий альпініст, а мати, будучи міс-Румунія, – тепер дитячий лікар. В любові, злагоді та порозумінні жили вони та виховували своїх дітей. А для того, щоб діти жили здоровими, відважними, на їхньому подвір'ї був спортивний майданчик, де тренувалися Ігор та Марічка. До народження дітей їхня мати, підготовлена батьком, долала вершини. Правда, не такі високі, як її чоловік, але все ж таки вершини. Проте скоро її походи закінчилися, бо в сім'ї росло двоє діточок, яких вона повинна була ростити та виховувати.

Життя альпініста нелегка, багато часу проводиш не вдома, а далеко-далеко від рідної країни та любої сім'ї, але що поробиш, коли тебе, немов магнітом, притягають гори, їхня краса, їхні ще нерозкриті таємниці, їхні вершини, які манять і манять до себе здалека. А яка незрівняна радість, коли ти нарешті там, на висоті, і тобі здається, що можеш рукою торкнутися широкого-преширокого неба.

І ти падаєш майже безсилий на здолану вершину, і то смієшся-радієш, то плачеш з великої людської радості.

Альпіністи – це герої, які долають перешкоди, перемагають часто саму природу, а іноді зазнають і поразок, але ніколи не падають духом. Це обдаровані Богом люди, здоров'ям, майстерністю, відвагою, хистом та терпінням.

Батько рідко бував удома, але сім'я розуміла його, підтримувала, адже це – його робота, його професія.

Так сталося і тепер: батько разом із іншими альпіністами повинен був іти в експедицію долати ще одну з вершин високих гір Гімалаї. Тепер разом із ним пішла вся його сім'я. Дружина як лікар буде працювати – лікувати тамтешніх хворих діточок, а її син і дочка будуть з нею.

Кілька днів усе було в порядку: у тих високих, ще нескорених повністю горах та місті панувала приємна погода, яка не віщувала нічого лихого. Вони відвідали й місто, що лежало у підніжжі високих гір. А наступного дня мов грим з неба впав

на малу й небагату країну – великий землетрус. Перелякане населення розбіглося, хто куди, але сила землетрусу була надзвичайно великою. Багато завалених будинків, а під їхніми руїнами ті, хто не змогли врятуватися. Було велика кількість поранених, і всі вони жили на вулицях. Наталка передзвонила в лікарню, в якій працювала вдома, в рідній країні, і їй вислали літаком необхідні ліки, і вона теж почала рятувати людей, забинтовувала поранених.

Донечка була з нею і подавала матері то бинти, то ліки, а Ігор взяв на себе роль рятувальника і, хоча й не знав мови, шукав між руїнами поранених і допомагав, як міг. До нього приєдналося ще кілька тутешніх хлопчаків і вони носили їх до Ігорової матері. Молода жінка допомагала пораненим та безпритульним як вдень, так і вночі, а її серце тривожно калатало, бо вона нічого не знала про свого чоловіка. І ось настав день, коли її примусили трішки поспати, а донечка сіла біля неї, щоб, боронь Боже, не загубитися в тому хаосі. І тут до їхньої палатки увійшов високого зросту чоловік, непоголений і з рюкзаком за плечима.

Дівчинка одразу ж скрикнула:

– Батько, батько прийшов!

– Доброго вам дня, пані Наталко, – шепотом промовив він і приклав вказівний палець до рота, щоб дочка не збудила змучену матір.

Уверечі до палатки повернувся змучений Ігор і приліг біля матері. Батько ще встиг його поцілувати. Опісля разом із дочкою вони пішли допомагати хворим, а коли повернулися, то мати й син вже поралися біля поранених. Їхньому щастю не було меж!

У них залишилося ще кілька днів відпустки, щоб допомогти постраждалим мешканцям, а опісля, хоча й змучені, зате щасливі, вони повернулися на батьківщину. А через тиждень їх запросили до школи, щоб вони розповіли всім колегам про лихо, яке сталося в тій малій і небагатій країні. І коли в школі Ігорові дали слово, щоб він розповів, як допомагав рятувати дітей і дорослих, він промовив:

– Шановні викладачі й колеги, я скажу все в одному реченні: я зробив те, що зробив би кожен з вас, будучи на моєму місці.

Це довго на шкільному подвір'ї лунали оплески для малих героїв: Ігора та Марічки, а також для їхніх батьків. Вони стали прикладом для всіх присутніх. Ними гордилося все їхнє місто.

М. БАКАЯ

У РІДНОМУ КРАЇ

Одна Батьківщина, і двох не буває,
Місця, де родилися, завжди святі.
Хто рідну оселю свою забуває,
Той долі не знайде в житті.

У рідному краї і серце співає,
Лелеки здалека нам весни несуть.
У рідному краї і небо безкрає,
Потоки, потоки, мов струни, течуть.

Тут мамина пісня лунає і нині,
Її підхопили поля і гаї.
Її вечорами по всій Україні
Співають в садах солов'ї.

І я припадаю до неї устами,
І серцем вбираю, мов спраглий води.
Без рідної мови, без пісні,
Без мами збідніє, збідніє земля
назавжди.

О. ВАСИЛЕНКО

Я – УКРАЇНКА

Я – українка!
Горджуся й радію,
Що рідною мовою
Я володію,
Шевченковим словом
Умію писати
Слова мелодійні

І вірші складати.
Я – українка!
Живу в Україні,
На вільній, єдиній
Мій Батьківщині,
Де все мені в радість:
Ліси і садки.
Озера й річки,
І глибокі ставки,
Лани неосяжні,
І гори, й долини,
Цвіт білосніжний
У лузі калини.
В душі моїй солодко
Грає сопілка,
Бо я з України,
Бо я – українка!

П. ОСАДЧУК

З ТОБОЮ

Послухай, як струмок дзвенить,
Як гомонить ліщина.
З тобою всюди, кожна мить
Говорить Україна.

Послухай, як трава росте,
Напосна дощами,
І як веде розмову степ
З тобою колосками.

Послухай, як вода шумить –
Дніпро до моря лине, –
З тобою всюди, кожна мить
Говорить Україна.

Михайло МИХАЙЛЮК

ЗВІРІ ШУКАЮТЬ ВЕДМЕДЯ БУРМИЛА

Гей на полянці серед лісу
Нараді звірів вже кінець:
Шукати зниклого Бурмила
Прудкий збирається гонець.

– Нагадую громаді чесній:
У снігопад, серед зими,
Хто наше братство спас від
 смерті?
Лише Бурмило – знаєм ми!

Та потім щез, пропав без сліду,
Барліг всі бачили – пустий.
Та він живий, лиш заблуdivся,
Бо сніг великий був, густий...

Так мовив Заєнко вухатий,
Котрий крім довгих-довгих ніг,
Серед громади лісової
Нічим хвалитися не міг.

Поклав на плечі гострі вуха,
Великий з місця взяв розгін.
– Вернися, Заєнку, з Бурмилом, –
Гукали звірі навздогін.

Прудкі у Зайця довгі ноги,
Якби ще й розуму він мав...
Бо де подітись міг Бурмило,
Він ані капельки не знав!

Немов із вітром в перегоні
Він ліс знайомий перебіг,
Разів аж десять зміряв поле,
Потім далекий переліг.

«Нема Бурмила, марний пошук, –
В зажурі Заєнко поник.
Немає тут? Таж не за море
Подався він й навіки зник?»

Поплентався до лісу Заєць,
Немов побитий був увесь.
Вклонивсь громаді і признався:
– Моїм шуканням вже кінець!

Тут зголосилася Лисиця:
– Я завтра зранку вістку дам

Де переспав зиму Бурмило,
Бо Заєнко шукав не там!

Хвостом пухнастим лиш махнула,
В глибокі кинулась яри,
В норі наїлась і заснула
Аж до ранкової пори...

А рано-вранці на поляні
Пустила жалісну сльозу
І так вона заголосила,
Що налякала геть козуль.

– Пропав Бурмило! А як брешу,
Хай вб'є мене на місці грім!
Вночі я стільки нащукалась,
Що і за рік не розповім...

Ступив вперед Кабан-зуб
 гострий,
У лісі знаний як мовчун.
У хащах жив і рідко слово
Рід лісовий від нього чув.

– Поклін Бурмилу й вічна дядка,
Хоробий був він, мій сусід.
Я довго думав і покмітив,
Де міг залишити він слід.

Бо Заєнко шукав у полі,
Облазила Лисиця яр.
Із чого там барліг зробити?
З бадилля, вітру, може, хмар?

По цім побіг Кабан-зуб гострий
По стежці битій лісовій,
Туди, де в парі із Бурмилом
Ходив не раз на водопій.

Було те місце при болоті,
Для Кабана там розкіш, рай!
Побовтаєшся у калюжі,
А потім в холодку лягай...

Добіг туди Кабан-зуб гострий,
А в тім раю – одна вода!
«Втопився мій сусід Бурмило,
Чи інша сталася біда?»

Кабан назад не повернувся,
Бо душу жаль і сором пік.

На самоті біля болота
Хотів знайти спокій і лік.

Він здер кору з берези білу,
Надряпав іклом пару слів
Й віднести звірям ту записку
Скакунці-Білці він звелів.

А Білці що – мороки треба?
Повисила кору на сук.
А перший хто її побачив?
Уранці пан ласун Борсук!

На ніс повісив окуляри:
Що пише на корі отій?
Сказати мусим, серед звірів –
Борсук найкращий грамотій.

«Я тому, хто б знайшов Бурмила,
Увесь маєток би віддавав.
Так пишу я, Кабан-зуб гострий, –
Віддавав, якби маєток мав!»

Та наш Борсук, хоч був учений,
Усе ж спіймався гачок:
Про той маєток він останній
Не дочитав, сліпак, рядок!

«Це перший раз таке багатство
Саме пливе мені до рук.
Я на землі буду шукати,
А із повітря – чорний Крук».

Чому Борсук у парі з Круком?
Не нам судить цю дивну річ.
На слід Бурмила не напали,
Хоча шукали день і ніч.

Вину Борсук звалив на Крука:
Чому так високо літав?
Чому ні разу Борсукові
Крилом згори не помахав?

Задерли звірі погляд в небо,
Де чорний Крук собі кружляв,
І враз таку підняли бучу,
Що птах десь каменем упав.

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Марічка

(Продовження з минулого числа)

Марічка взяла Іванка, посадила його собі на коліна і почала лагідно плескати маленькими долоньками, наспівуючи:

*«Тагі, тагі, тагі...
Прийде мама з Апші,
Принесе коновку.
Здоїмо коровку.
Понесемо до попа
Солодкого молока,
А піп нам дасть воликів,
Ізоремо груників,
Насіємо лопухів,
Нашиємо фартухів».*

Хіба Лесині ляльки вміють так приспівувати? – загордилася Марічка Іванком, який заснув на її колінах.

Та, кажучи правду, Марічку не так дуже вже і тягло до гри. Вона дуже хотіла більше допомагати батькам, які цілий день працювали на чужих полях, щоб заробити на кабанчика, на її одежину і на ту «всяку-всячину», яка буде потрібна їй в школі. Та чим їм допоможе? В поле не піде, а вдома, окрім квочки з курчатами та малого Іванка, більш нема за чим доглядати.

Можна приготувати для них вечерю! – майнула думка в Маріччиній голові. Так, вона цього вечора зварить мамалигу. Мати, як завжди, принесе глечик кислого молока, і вони повечеряють.

Марічка багато разів бачила, як мати варила мамалигу. Так само зробить і вона: розкладе вогонь, поставить казанок з водою на гарячу грубку і, коли вода закипить, насипле туди кукурудзяного борошна, замішає його дерев'яним колотачем – і мамалига готова, – раділа Марічка, розпалюючи вогонь у грубці.

Все вийшло, як було заплановано, доки вода не забулькотіла, і Марічка почала насипати в казанок борошна. Сипала, сипала, і враз капосна мамалига загусла так, що не могла вже й кивнути колотачем.

Що те борошно собі гадає, що в мене немає води? – підбадьорила себе Марічка і в гарячий казанок з густою недовареною мамалигою долила горня води. Розпечений казанок враз засвистів і запипиркав паром, як паровоз, аж малого Іванка розбудив, який заревів на весь рот. Бідна Марічка розгубилася, не знала, за що має хапатись: чи то мамалигу доварювати, чи братчика втихомирювати. Та Іванко, побачивши, що той свист не заподіяв йому жодного лиха, позіхнув, простяг рученята і заснув знову.

Марічка колотила колотачем поміж брилами мамалиги, які плавали в казанку.

Забагато води долила... та що гадає вода, хіба в мене немає борошна? – покивала пальчиком на казанок Марічка і почала досипати борошна.

Знову загуста – треба трішки води долити... Ні, зарідка – ще борошна досиплю, – старалася Марічка.

Невдовзі мамалига почала вилазити з переповненого казанка і падати на гарячу плиту грубки, звідки Марічка збирала її

ложкою і клала на великий дерев'яний кружок.

Коли повернулись батьки з поля, на столі парувала величезна гора мамалиги.

Мати гірко посміхнулася і обняла маленьку донечку.

– Слава Богу, в нас – вже дівка! – промовила крізь сльози, насипаючи в тарілки кислого молока.

Маріччині батьки мовчки колупули ложками гарячу мамалигу, гірку, підгорену і несолену, але їм здавалось, що смачнішої мамалиги зроду не їли.

Тамара ДОЛЖЕНКО

Кам'яна голова

Скажи мені відверто, любий друже, ти хоч один раз у своєму житті заглянув у милі мамині очі? Чи знаєш їх відтінок і колір? Зможеш розказати, як вони міняються, коли мама радіє або гнівається, коли в її погляді тривога або смуток? Мабуть, ти ніколи цього не зробив? Не так? А, може, я помилюся? Тож дозволь мені дати тобі невеличку пораду: придивись до маминих очей зблизька, глибше заглянь у них, ти побачиш, що то не очі, а дві свічечки, щирі, добрі, ніжні дивляться на тебе, переливаються у твою душу. І тоді ти відчуєш, що так дивитися може лише одна людина – найніжніша, найдобріша, найдорожча – твоя мама. Придивись пильніше і побачиш, яку теплоту випромінюють вони навіть тоді, коли ти її чимось прогнівив.

Поруч з мамою ти стаєш більш упевненішим у собі, більш сміливим. Правда? Тож відплати і ти їй: любов'ю на любов, добротою на доброту, щирістю на щирість. Намагайся не засмучувати її. Будь вдячний своїй мамі за те, що вона дала тобі життя, навчила тебе ходити, говорити, любити і поважати людей, отчий дім, край, батьківщину, готова в кожному розділити з тобою радість і незгоди. Тож не випадково говорять: У дитини болить порізаний палець, а в матері – серце. Щоб ти краще зрозумів, друже, до чого я веду, хочу розповісти тобі легенду, яку ще в дитинстві мені розповіла мама, а я її й сьогодні пам'ятаю. Вислухай уважно, ти зрозумієш, чому вона мені запала в пам'ять.

Це діялося в далекі роки, тоді, коли на нашу землю неодноразово нападали чужинці. Голови їхні, руки, ноги, груди були оковані залізом. І тому списи і стріли, які посилали в них, не могли їх поранити або вбити. Велике горе приносили вони людям. Бо

після їхньої появи скрізь було чути людський стогін, ридання, смуток, а дим від пожежі був такий великий, що закривав сонце, річки й гірські потоки були червоними від крові. Скільки зла і шкоди завдавали людям ці нелюди. Нищили врожай на полях, нівечили майно, забирали овець, корів, хліб, молодих чоловіків, жінок, дівчат і хлопців забирали в полон, щоб прислужували їм, або продавали тих у рабство.

Чужинці були бездушні, злі, нечесні люди, не мали серця, бо вбивали не тільки старих і хворих, а й малесеньких безпомічних дітей.

На той час ще не було рушниць, тому люди оборонялися, чим могли: топірцями, вилами, сокирами, косами, які можна було знайти в кожній оселі. Кож-

ний волів краще померти, ніж віддати свою матір, батька, брата, сестру, наречену, доньку або сина на наругу ворогу. Полонених чужинці прив'язували до воза, як худобу, а потім гнали у тяжку неволю.

Лише один Архип, хоча й був у селі найсильнішим парубком, не захотів померти героєм, захищаючи рідну оселю й матір. Тому, коли почув тупіт копит ворожих коней, кинувши все, побіг рятувати своє життя. Ніщо не могло спинити хлопця: ні смертельний людський стогін за спиною, ні палахкотіння пожеж. Не здригнулося його серце від жалю навіть тоді, як падала на землю його рідна мати, скошена ворожою стрілою, благаючим поглядом просила синові допомоги. Хата, в якій він виріс і провів найкращі роки свого життя, теж палала. Ніщо не зупинило його. Великий жах охопив парубка.

Він біг день і ніч, не чуючи землі під ногами, аж доки сили не покинули його. А потім

упав на землю, довгий час не міг прийти до тями.

Приємне тепло розлилося по його тілу, радість охопила. Адже він живий, не поранений, врятований. Аж тут почувся чийсь тихий і співчутливий голос:

– Скажи мені, хлопче, а хто ти? Куди йдеш? Може, тобі потрібна допомога?

Зачумлено повернув голову парубок сюди-туди й нікого не побачив.

– Це я тебе запитую, – сказала стара, посріблена сивиною ялина.

І Архип без всякого сумління совісті, без всякого сорому став розповідати їй про навалу орди, про спалене село, хату, про вмираючу матір. Ялина, вислухавши його розповідь, сумно похитала кроною і задумалась. Нарешті запитала:

– Скажи мені, горе-хлопче, а яке було обличчя й очі у твоєї матері, коли ти її покидав?

Архип нічого не відповів, промовчав. Бо коли втік, вибираючи дорогу, то не думав про матір, думав лише про себе, про те, як врятувати власне життя.

Ялинка продовжувала:

– Мовчиш? Тоді, може, ти пам'ятаєш, який колір очей у твоєї матері?

Знову нічого не відповів їй парубок. Адже він ніколи не заглядав пильно у вічі неньці, не допомагав їй у важкій праці.

І ялина з боєм промовила:

– Твоє серце порожнє. Ти не любив свого краю, своєї оселі. Ти не шанував навіть рідної неньки. Ти віддав її на поталу ворогам, рятуючи своє життя. Кому потрібний зрадник батьківського дому? Для чого носитимуть тебе гори, що дали життя тисячам героїв, котрі вмерли в нерівному бою? Я заклинаю тебе. Розступіться, скелі! Поглиньте того, хто не має Вітчизни. Нехай лише камінна голова стирчить, нагадуючи другим про того, котрий не знав материнських очей!

З гуркотом розступилися скелі і полум'я вдарило в небо...

На тому місці, де стояв Архип, появилася велика кам'яна глиба. Люди, проходячи мимо, сідали відпочити, полюбляли дивитися на високі гори з густим і темним лісом, в якому росли могутні дуби, зелені смереки, буки, явори, Зачаровані були синім небом, яке то тут, то там підпирало великі клубки білих хмар. А на вершинах гір ще білили плями снігу, який не встигла прогнати весна, хоча сонце весело припікало стрімкі хмари.

Недалеко стояли стрімкі скелі, а між ними знаходився великий камінь, який чимось нагадував людську голову. Вони і не здогадувалися про ту трагедію, яка відбулася дуже давно на цьому місці.

Раджу тобі, друже, не забувати цю сумну легенду.

Про рідну землю

*Батьківщина – мати, умій за неї
постояти.*

Без Батьківщини немає людини.

Без калини немає України.

*В чужім краю і солов'ї
не цвірінькають.*

Всюди добре, а дома найліпше.

*Грудка рідної землі дорожча за
золото.*

*Де був, там будь, а свій кут не
гудь.*

*Де рідний край, там і під ялиною
рай.*

*За морем тепліше, та вдома
миліше.*

*Зайдеш в чужину, то хоч і бородатий
– а все сиротина.*

*Краще на рідній землі кістками
полягти, ніж на чужій слави
досягти.*

*Людина без Батьківщини –
як соловей без пісні.*

*На Батьківщині і шкоринка –
пиріг.*

*На чужій стороні Вітчизна удвічі
міліша.*

*Не будши на чужині, не оціниш по-
справжньому рідної землі.*

Василь ЧУХЛІБ

Хатинка під соснами

Село наше – у зеленому вінку і влітку, і взимку. Та ще й голубою стрічкою підперезане. Вінок отой – це сосновий ліс, що з трьох боків обіймає Соколівку. А голуба стрічка – це Десна. Край села, під старими соснами, така ж стара, але чепурна хатина.

І в сонячну, і в хмарну погоду висвічує хата білими стінами, усміхається світові голубуватими ши-бочками-очима, ніби подорожніх до себе запрошує.

Живе в тій хаті бабуся Одарка. Маленька, сухенька, засмагла на виду, вона весь час у якійсь роботі. Ціле літо пореється в своєму городчику, де чого тільки немає: і картопля, і квасоля, і буряки, й соняшники, а ще огірки, помідори, морква. Усього потрошку. І кожну рослинку бабуся пильнує, аби не завладарював бур'ян на городі.

А то біля хатини бабуся Одарка клопочеться: підмазує глиною, білить крейдою, обводить вікна синькою. Щоб була хатина, як лялечка.

– І для кого це ви отак стараетесь? – бува, запитає хтось, ніби ненароком, бабуся. – Одна ж сама...

– Хіба одна? – усміхнеться на те вона. – Сусіди он поруч, а по дорозі скільки людей іде, їде. А сини як прилетять, то що вони скажуть? Чого це ви, мамо, хату й городець запустили? Чи не так?

– Звісно, що так, – погоджується отой хтось. А бабуся береться прибирати в хаті. Хоч і бе з того тут чисто, охайно. Та вона білить піч, ще й голубків на ній вимальовує. Миє підлогу. Заквітчує новими рушниками портрети, три на стіні вряд – чоловіків і двох синів, і один на покуті – Тараса Шевченка.

Прибере у хаті отак, а потім і сама прибереться, вишивану сорочку одягне, накине на плечі хустину в трояндах. Сяде за столом, піді-

пресиву голову натрудженою рукою й переводить погляд з портрета на портрет. Ніби розмови веде з ріднею своєю.

Чоловіка її вже давно на світі немає.

Приїжджають сини іноді погостювати, походять по росяній траві босоніж, рибу в Десні повудять. І матір запрошують:

– Уже ж не молоді ви, мамо. Перебирайтеся до нас жити.

– Якби ж це так просто: узяв і перебрався, – зітхає вона. – А на кого я хату покину?

Надає сиnam по торбинці грибів сушених, горіхів ліщинових.

– Це онукам та невісткам гостинці, – каже. Ще й материнку кожному покладе у валізу. – Це щоб у ваших квартирах рідною хатою пахло...

Брязкає клямка, і на порозі постають хлопчик і дівчинка, сусідські Галинка й Дмитрик.

– Бабусю, чи не пішли б ви з нами по гриби? – виступає вперед сестрички Дмитрик.

– Еге ж, по гриби... – не дає йому доказати Галинка. – Під вашими соснами отакенні мухомори вирости, – торохтить. – То це й у лісі, мабуть, білі гриби з'явилися.

– Та проходите, чого ж ви біля порога стоїте? – запрошує дітей бабуся Одарка. – Ох, ти ж торохтієчко моя! – обнімає вона Галинку. – То правда, як мухомор з'явиться, так і білий гриб за ним – тут як тут. Недарма я вас учила.

– Ми вже й кошочки взяли, – каже Дмитрик.

– І я свій візьму. А гриби, мабуть, появились, бо цієї ночі туманець був. На туманець вони один за одним із землі вистрибують.

Люблять діти ходити по гриби з бабусею Одаркою. Бо вона знає, у якій норі хто живе: борсук, єнот, лисиця. Знає, як кожен гриб і кожна квіточка, травинка називаються. Уміє знаходити дорогу в лісі за сонцем, за мохом на деревах.

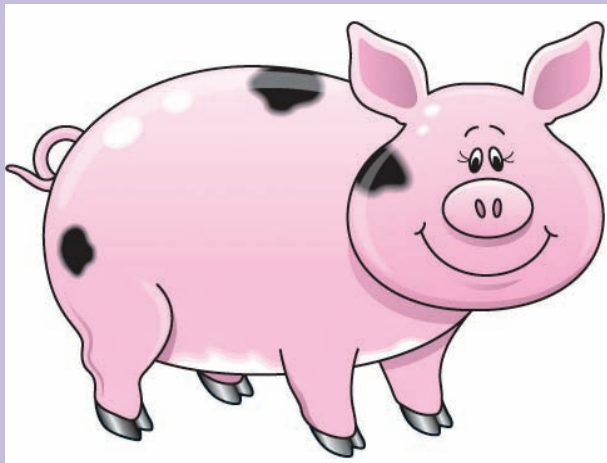

Загадки

Звір, а тішить ласкою,
В козушку атласному,
Оксамитні лапоньки
Ходять попід лавоньки.
Вушка хоч малесенькі –
Чуйні та гостресенькі.
Оченьята-віченьки
Світяться щоніченьки.
На лежанці гріється,
Без водиці миється.
А як розгуляється,
Часом помиляється:
Злиже ненарочком
Не із черепочка,
А із того дзбанка,
Де смачна сметанка.
(Кіт)

Між листям і гілками
По лісових доріжках
Біжить клубок з голками
На коротеньких ніжках
(Морж)

Хоч нічого не згубила –
Увесь час чогось шука,
Все довкола перерила.
Угадайте, хто така?
(Сва)

Морячок наш чорно-білий
Ловить рибу дуже вміло.
Схожий трішечки на діжку,
Має крильця, має ніжки.
Між крижин відважно плава.
Обганяє пароплави.
То ж ви знаєте, що він
Називається ... (Нігніц)

Легенда про Україну

Колись давним-давно в одному селі жила бідна вдова. Не було в неї ніякої втіхи від життя, тільки одна важка робота. І ось настав радісний день. В неї народилась дівчинка – маленька, крихітна, гарненька. І мити стала думати, яке ім'я дати своєму дитяті. Тут, звідки – невідомо, осяяна маревом, з'явилася в хаті чарівниця. Вона з тривогою і жалістю дивилася на немовля і сказала вдові: «Не давай дитині імені, вона сама його знайде, а якщо даси, то вона помре». Дівчина росла-підростала, була розумною, слухняною, але невеселою, часто журилася тим, що у неї немає імені.

І ось їй виповнилось 16 років. Задумала вона вирушити у білий світ, щоб знайти своє ім'я. Мати ніяк не хотіла розлучатися з донькою, але вона була невідступна і потайки вирушила в дорогу. Бідна вдова чекала день, другий, не витримала розлуки і пішла своєю доньку шукати. Ішла, йшла і вийшла в

чисте поле, жовте-жовте – пшеницею колоситься. В чистому блакитному небі ластівки кружляють, світить ясне сонечко. І бачить мати – спить на полі дівчина, її дочка, та така гарна, що вона мимоволі замилювалася нею.

Раптом потемніло синє небо, здійняв вітер куряву, полягла до землі колосиста пшениця. Почувся тупіт та іржання коней, брязкання зброї, вигуки чужою мовою. Це були війська хана Батия. Попереду їхав син хана. Раптом він побачив красуню-дівчину, зупинився і вигукнув: «Укра-юина», що на його мові означало «Дівчина молода». Дівчина прокинулася, хан схопив її і забрав із собою. Мати, побачивши це, опустила на коліна і стала благати Господа Бога захисту для своєї єдиної дитини. Раптом стало все чорне-чорне, загримів грім, затряслася, здригнулася земля, а потому все стихло... По небу пропливали ніжно-блакитні хмаринки. Лише курява здіймалась навкруги, і на

полі стояла самотня вдова.

Пішла вона, плачучи, по землі шукати свою дитину. А в пам'яті лишилося одне – Україна, Україна. Йшла... З очей падали сльози. І там, де на землю падали сльозинки, проростали квіти волошки. Мати йшла боса, колола ноги, і де на землю падала крапля крові – виростали маки. Де пройшла мати по землі, так і стала та земля зватись Україною.

І граємося, і вчимося!

Казка про японські імена

(До питання про виховання застерезливості)

«Давно в одній японській сім'ї були два хлопчики. Один постійно був нечемним, за що мати його не любила і назвала Човній. Другий хлопчик був дуже чемним, мати його любила і за старим японським звичаєм назвала якнайдовшим ім'ям: Тікі-Тікі-Тембо-Нов-Серембо-Герій-Берій-Бруський-Перій-Пендов-Гікі-Пам-Пам-Нікі-Нов-Міаміо-Дом-Борі-Ков.

У них на подвір'ї була криниця. Мама казала

хлопчикам, щоб ніколи не гралися біля криниці. Але вони не послушалися мами і почали перескакувати криницю. Пер-

ший перескочив криницю, а другий за ним вслід хотів і собі – «гоп!», але сталося – «шлюп!», – він упав у криницю.

Перший хлопчик прибіг до мами і скрикнув:

– Мамо! Мамо! Ч-Човній... упав у криницю!!!

– Ой, який нечемний! – сказала мама. – Біжи швидко, поклич садівника, нехай рятує Човнія.

Прибіг садівник, спустив драбину в криницю, швидко поліз униз, схопив Човнія за штанята і виніс з криниці. Поклав Човнія на траву, обернув його червом до землі, поплескав по спині кілька разів, і Човній вилив із себе воду. Стрибнув на ноги і побіг до мами. Йому нічого не сталося.

Минуло кілька днів, і хлопчики забули про цю пригоду. Прибули до криниці і почали знову бавитися, стрибати через криницю. Знову почулося «гоп!» і «шлюп!», але на цей раз у криницю упав не Човній. Він

побіг до мами і почав кричати:

– Мамо! Мамо!

Тікі-Тікі-Тембо-Нов-Серембо-Герій-Берій-Бруський-Перій-

Пендов-Гікі-Пам-Пам-Нікі-Нов-Міаміо-Дом-Борі-Ков упав у криницю!

– Що ти кажеш?! А не розумію тебе. Іди геть, не докучай мені, – відповіла мама Човнію.

– Але, мамо!!! Мамо!!! – Чорній починає голосніше кричати предовге ім'я свого братчика: –Тікі-Тікі-Тембо – і так далі.

– Ні тепер не розумію тебе! – відповіла мама. – Ти не можеш голосніше говорити?

Човній глибоко вдихнув повітря і дуже голосно закричав: – Тікі-Тікі-Тембо-Нов-Серембо, і так далі, – упав у криницю!!!

– Ой, лишенько мені! Ой, моя любя дитина! Мій дорогенький синочок Тікі-Тікі-Тембо-Нов-Серембо-Герій-Берій-Бруський-Перій-Пендов-Гікі-Пам-Пам-Нікі-Нов-Міаміо-Дом-Борі-Ков упав у криницю! Та ти чого тут стоїш! Біжи швидко по садівника, нехай його рятує.

Садівник прибіг швидко з драбиною, витягнув хлопчика з криниці, поклав на траву, обернув червом до землі, плескав по спині, знову обертав його і плескав, але нічим не міг допомогти, – хлопчик лежав на траві, як мертвий.

Швидко покликали лікаря, той забрав хлопчика до лікарні й аж там урятував йому життя.

2. Що хлопчики падали у криницю через їхню непослушність, це ясно всім. А ви подумайте, чому садівникові вдалося врятувати Човнія, а не вдалося врятувати його братика Тікі-Тікі-

Тембо, – і так далі? Що саме забрало так багато часу, поки мама дізналася від Човнія, що його братик Тікі-Тікі... упав у криницю?

3. Кому з вас батьки дали два-три або і більше імен і чи з-за цього траплялися й вам не такі, але подібні пригоди?

4. Чи з цієї казочки можна запам'ятати таку науку: при небезпеці треба говорити коротко, голосно і ясно; а чи можна розтягувати повідомлення?

Підготував І. Ребошанка

Італійська народна казка

Веселий монакіккіо

Жив колись у невеличкому італійському місті Грассано шляховик Маріо Коста. День у день він працював під пекучим сонцем, прокладаючи бруківку через село Ірсіна. А в неділю сідав на старенький велосипед і їхав високо в гори.

Та однієї неділі трапилося так, що ніч застала Маріо на вершечку гори. Назад їхати було небезпечно, і він вирішив заночувати у невеличкому гроті над малою річечкою Беліозо.

Смачно повечерявши крайцем пахучого домашнього хліба і запивши хліб свіженькою водою, він ліг і вмить заснув міцним здоровим сном. Коли це десь над ранок його щось болісно смикнуло за чуба. Маріо прокинувся й провів рукою по голові там, де заболіло. Та враз його щось боляче вдарило малесеньким камінчиком у вуха, і хтось тонесенько захихотів:

– Хи-хи-хи! Хи-хи-хи!

Маріо миттю глянув туди, звідки чувся сміх. Перед ним у досвітній імлі майнув невеличкий червоний ковпачок. І знов ніде нічого... «Що за дивина?» – подумав собі Маріо і враз голосно чхнув.

– На здоров'я! – зовсім близько писнув тонесенький голосок.

І тоді Маріо вже виразно побачив химерного чоловічка. Майже все його обличчя ховалося під червоним як жар ковпачком, на ногах у нього були маленькі дерев'яні пантофлики.

– Та це ж веселий Монакіккіо! – майнуло у Маріо в голову. – Виходить, не дарма присягався старий Дженнаро, що на власні очі його бачив. А ми з хлопцями не вірили йому!

Тим часом верткий, мов дзига, хитрий, мов лисиця, і невтомний Монакіккіо то жбурляв піском у вічі Маріо, то хлюпав на нього водою з річечки.

Даремно намагався Маріо спіймати свого кривдника за дрібненьку ногу або руку. Монакіккіо, як на пружинах, легесенько перескакував через голову Маріо, вистукуючи у нього над вухом дерев'яними пантофликами.

І раптом пригадалась Маріо порада старо-

го Дженнаро, який казав тоді хлопцям:

– Монакіккіо можна зловити тільки одним способом – спритно, щоб він і не помітив, зірвати у нього з голови червоний ковпачок. Схопиш його ковпачок у руки – і Монакіккіо тієї ж миті стане твоїм вірним помічником. Та зятяте: Монакіккіо майже весь час шастає під землею та в річках, тому він знає все про кожен скарб: і чи великий він, і де захований. Тільки не віддавайте Монакіккіо його ковпачка доти, поки не покаже вам, де лежить скарб. А як розчулитесь, повірите гномикові на слово й віддасте ковпачка, – він ще й посміється добре з вас, як із простаків.

Маріо тепер так і зробив, як радив колись Дженнаро. Коли Монакіккіо вже зовсім осмілівши, підскочив аж до самої поли його плаща, Маріо вмить сягнув туди рукою. І не встиг лукавий гном ще й з місця зрушити, як його червоний ковпачок був у руках у Маріо.

І тоді гном із сльозами на очах заходився благати Маріо, щоб віддав йому ковпачка. Лукаве створіння клялось і присягалось, що більше ніколи й нікого не кривдитиме. Але Маріо не потурав.

Нічого діяти – довелося Монакіккіо повести Маріо до лісу й показати, де заховано скарби: там у дуслі старого дуба розбійник Нінко Нанко заховав частину своїх багатств.

Забравши їх усі, Маріо віддав гномові його червоний ковпачок і поїхав додому. Привіз він ті скарби, відпочив трохи з дороги, а тоді поїхав до великого міста Потенци. Там накупив найкращих іграшок всім дітям свого рідного міста Грассано. Старому Дженнаро подарував він дуже гарну люльку, а собі придбав новесенький велосипед.

Відтоді сплило багато років. Старого Дженнаро давно вже немає на світі. Маріо Коста сам став дідом і вечорами, сидячи під хатою, розповідає хлопцям про те, як він колись здивав у горах лукавого Монакіккіо. Та хлопцями, як і він у дитинстві, й вірять і не вірять йому. І Маріо хтозна-як жалкує, що не зняв із ноги Монакіккіо хоч дерев'яного пантофлика. Тоді навіть найнедовірливіші хлопці пересвідчились би, що він розповідає їм щиро правду.

Зажурилась квітка

Слова Д. ПАВЛИЧКА

Музика Ю. ПАРАЩИНЦЯ

Voice

Не - бе - са про - зо - рі, мов гли - бінь рі - ки.

Па - да - ють, як зо - рі, з я - во - ра лист - ки.

Codetta

За - жу - ри - лась квіт - ка, за - жу - ри - лась.

Небеса прозорі,
Мов глибінь ріки.
Падають, як зорі,
З явора листки.

А над полем нитка
Дзвонить, як струна,
Зажурилась квітка –
Чує сніг вона.

Розмалюй сторінку

Зроби власними руками!

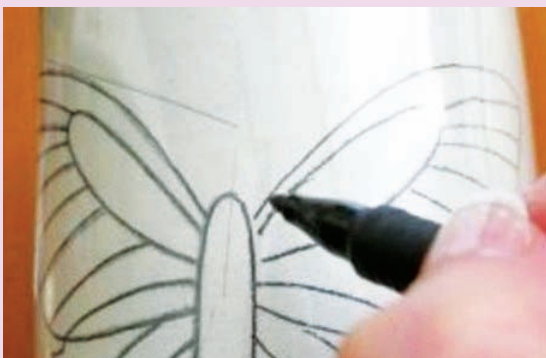

Метелик

Метелик – символ душі, безсмертя, відродження, перетворення і перетворення, символ літа, тепла, легкості. Навчитися робити метеликів просто, було б бажання і творче натхнення. А матеріал завжди є під рукою.

Нам знадобиться: пляшка пластикова; клей, ножиці, маркер; лак для нігтів, сухі блискітки; трафарет метелика; дрiт, кусачки; намистини, стрази.

Відрізати частину пляшки; прикріпити з середини трафарет метелика; обвести його по контуру на зовнішній стороні пляшки. Маркер краще взяти водостійкий. Це перший крок...

Вирізати метелика; злегка зігнути його; розфарбувати лаком для нігтів. Це крок другий...

Зробити для метелика вусики з дроту, які потрібно закрутити. Не від-

рiзаючи дрiт, нанизувати намистини, почергово за розміром: від меншої до більшої. Це крок третій...

Тепер у нас з'явилось тільки та голова з вусиками для майбутнього метелика.

Прикріпити тільки з вусиками до крил метелика можна клеєм, або зробити дірочки в основі і прикріпити через них. По намальованим маркером контурам пройти клеєм, присипати блискітками. За бажанням можна додати стрази. Дати висохнути. Це і є останній, завершуючий крок...

Метелик готовий!

Подала Л. МІХАЛЕЙКО

Пишаємося нашими дітьми!

Любі діти!

Ось і пролетіло золоте тепле літечко і настала золота осінь, а з нею почнеться незабаром і новий навчальний рік. Вас чекає сповнений радості і тривоги час, ви дізнаєтесь багато цікавого, пірнете в глибинний світ знання.

Привласнюйте його, пізнайте його і він відкриється перед вами глибше, крилатіше, ще цікавішим, аніж ви знали його дотепер. А ви, першокласники, вперше торкнетесь шкільної парти. Хай щастить усім вам. А «Дзвоник» і надалі радуватиме вас новими цікавинками.

Ростіть здорові, розумні на радість вашим батькам, нашому українству!

Сестри Чезара та Елена Григораш (5 клас),
с. Негостина на конкурсі «Свято рідної мови»

Емануела Діана Гавриляк,
15 років, с. Луг над Тисою

Теодора Мельничук, Юліана Гуцану, Себастьян Петрашук, Алессія Тома, Міруна Бусуйок,
школа-гімназія «Петру Мушат», м. Сирет